

Механізм фінансової безпеки підприємства в умовах війни

Ольга Чумаченко,

*к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: OlgaCh@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-3404-3976*

Ольга Діденко,

*магістрантка кафедри економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: didenkoom@krok.edu.ua*

Актуальність дослідження механізму фінансової безпеки підприємства в умовах війни обумовлена зростанням ризиків через економічну нестабільність, зміни в ринкових умовах. Війна призводить до скорочення ринку та зростання витрат, що вимагає адаптації бізнес-моделей. Ефективні механізми фінансової безпеки є критично важливими для збереження стійкості, виживання та розвитку підприємств. Це дослідження сприяє формуванню стратегій, які допоможуть підприємствам зберігати конкурентоспроможність у складних умовах.

Метою дослідження є механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах війни, які охоплюють управлінські, економічні та фінансові методи гармонізації інтересів підприємства з зовнішнім середовищем. Це включає аналіз загроз фінансовій безпеці, розробку системи індикаторів для моніторингу фінансового стану, а також заходів щодо виявлення, прогнозування та нейтралізації цих загроз. Особлива увага приділяється організаційним, фінансовим та правовим засобам, спрямованим на забезпечення стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності.

Практика функціонування та наукові дослідження доводять, що переважна більшість українських суб'єктів господарювання потребують обґрунтованої та дієвої методики оцінки й управління фінансовою безпекою. Це обумовлюється необхідністю постійної адаптації організаційно-економічного та управлінського механізмів діяльності підприємств до сучасних умов господарювання, розробки плану дій під час карантинних заходів у зв'язку з пандемією коронавірусу, високим рівнем конкуренції та досить великою кількістю збиткових і збанкрутілих підприємств в Україні [1].

Війна створює специфічні виклики для підприємств, такі як економічна нестабільність, зміни в ринковому середовищі та загрози безпеці активів. Необхідність забезпечення фінансової безпеки стає критично важливою для виживання та розвитку підприємств. Фінансова безпека – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни. Фінансова безпека, у свою чергу, має такі складові: бюджетна безпека, боргова безпека, грошово-кредитна (монетарна)

безпека, валютна безпека, інвестиційна безпека, банківська безпека та безпека небанківського фінансового сектору (фінансова безпека страхового та фондового ринків) [2].

Бюджетна безпека підтримує соціальні програми та економічну діяльність, а боргова забезпечує контроль над державним боргом. Грошово-кредитна безпека гарантує стабільність національної валюти, тоді як валютна захищає від зовнішніх шоків. Інвестиційна безпека створює сприятливі умови для залучення інвестицій, а банківська безпека захищає фінансові установи.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства ґрунтується на певному механізмі. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства розглядають як сукупність управлінських, економічних, фінансових способів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, за допомогою чого з урахуванням особливостей діяльності підприємства забезпечують отримання ним прибутку, величина якого є достатньою, як мінімум, для перебування підприємства у фінансовій безпеці. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства – це система організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, нейтралізацію й ліквідацію загроз фінансовій безпеці підприємства запобігання їм [3].

В основу механізму забезпечення фінансової безпеки покладено вдосконалену принципову схему, яка припускає наявність трьох базових компонентів: інтереси у фінансовій сфері, загрози як чинники, що створюють небезпеку реалізації інтересів, та система заходів, направлених на усунення цих загроз, їх прогнозування, своєчасне попередження і профілактику.

Перший компонент – інтереси у фінансовій сфері – включає в себе цілі підприємства, які можуть бути пов'язані з прибутковістю, ліквідністю, фінансовою стабільністю та зростанням капіталу. Визначення та чітке формулювання цих інтересів є основою для розробки стратегії фінансової безпеки. Другий компонент – загрози – може включати внутрішні та зовнішні фактори, які можуть негативно вплинути на фінансовий стан підприємства. До них відносяться економічні кризи, зміни в законодавстві, конкуренція, коливання валютних курсів, а також ризики, що пов'язані з діяльністю персоналу або технічними збоями. Важливо не лише ідентифікувати ці загрози, але й оцінити їх ймовірність і потенційний вплив на підприємство. Третій компонент – система заходів – охоплює дії, спрямовані на запобігання або мінімізацію впливу загроз. Це може включати розробку політик управління ризиками, впровадження системи контролю, проведення аудитів, а також використання фінансових інструментів, таких як страхування або хеджування.

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства передбачає: об'єктивний моніторинг фінансового стану підприємства з метою виявлення і прогнозування загроз його фінансовим інтересам; розробку системи гранично допустимих значень фінансово-економічних показників (індикаторів), перевищення яких може спровокувати фінансову нестабільність чи кризу; заходи щодо виявлення й попередження загроз фінансовій безпеці [4].

Важливими аспектами є також навчання персоналу та формування культури фінансової обізнаності на підприємстві. Всі співробітники мають бути обізнаними щодо фінансових ризиків та вміти їх виявляти. Це створює передумови для оперативного реагування на загрози. Крім того, ефективний механізм фінансової безпеки включає налагодження партнерських відносин з фінансовими установами, або зі страховими компаніями. Це дозволяє підприємствам отримувати необхідну підтримку в управлінні фінансовими ризиками та забезпечує доступ до актуальної інформації та нових рішень.

Отже, в умовах війни фінансова безпека підприємств стає надзвичайно важливою для їх виживання та розвитку. Визначальними складовими фінансової безпеки є управлінські, економічні та фінансові механізми, що сприяють гармонізації інтересів підприємств з вимогами зовнішнього середовища. Основні компоненти механізму забезпечення фінансової безпеки включають виявлення загроз, контролювання фінансового стану, розробку системи індикаторів та заходи для запобігання кризам. Ефективне впровадження цих механізмів дозволяє підприємствам зберігати фінансову стійкість, адаптуватися до змінюваних умов та забезпечувати прибутковість у складних економічних реаліях.

Ключові слова: фінансова безпека; підприємство; війна; загрози; моніторинг; індикатори; прогнозування.

Список використаних джерел

1. Румик, І. (2020). Контролінг у системі управління фінансовою безпекою підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК», 4(60), 47-56. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2020-60-47-56>*
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України № 1277 від 29.10.2013р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME_131588.html
3. Фінансова безпека підприємства: навчальний посібник / Т.Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с.
4. Фінансова безпека підприємства: навчальний посібник / Т.Б. Кузенко, Л. С. Мартюшева, О. В. Грачов, О. Ю. Литовченко. Харків: Вид. ХНЕУ, 2010. 304 с.